

פג. הנה בדבר התחנן שנהגו (מהמתכנים בשם חסידים) להקל כל כך בלי טעם וריח, עד שמביא לידי גיחוך. ובפרט מה שאומרים בכל יום ויום כמעט שהוא יא"צ של צדיק פלוני או פלוני הוא דבר המביא לידי צחוק מכאיב הלב והמרה כי הלא אין לך כל יום ויום שאין בו הרבה יא"צ מנביאים ותנאים ואמוראים המה ותלמידיהם לאלפים ורבבות ובע"כ כל יומא ויומא זמניה דהסתלקותם ואם כן למה תיקנו כלל רבותינו הפוסקים הלכות נפילת אפים [בטוש"ע אר"ח סימן קל"א] וגם בספרים קטנים שנרפסים בזה כמו הלולא רבא וצדיקיא וכיוצא בשמותם ובפרט בספר דבר יום ביומו כנמצא לכל יום ויום הרבה יא"צ מגאונים וצדיקים ז"ל ראשונים ואחרונים ונמצא אם בחד לו איזה צדיקים גם במספר עשרים או שלשים או יותר אשר רק אותם בחר שלא לומר תחנן ביום פטירתם דהוי הלולא לגביה אם כן הוא מוציא לעז על צדיקים הראשונים שאינו מחשיב יום פטירתם להלולא וכדאמרינן בכתובות נדף ק"ג ע"א] שלא להוציא לעז על צדיקים הראשונים עיי"ש ואם נאמר שלא יאמר באמת תחנן לעולם הרי זה מבטל ועוקר סימן שלם והלכה שלימה בש"ע אר"ח כנ"ל וגם בכתבי האר"י ז"ל. ושמעתי בשם דבי אחד שהגיד שמבטל אמירת תחנן משום שאינו רוצה ללמד דינים על עם בני ישראל היינו כשיזכיר חסאין בוידוי הוא מעורר קטגורי"א ח"ו עכ"ד וזהו טעות וכפי הנראה לא ידע מ"ש בהאריז"ל כי על ידי הוידוי הוא בחינת מודה בקנס פטור וגם כמ"ש בכונת תחנן כי על ידי הוידוי נתכפרו עונותיו וגם עונות כנסת ישראל בשביל ערבות תביריו ועל ידי זה הוא בסוד

תעב דברי מהדורא תליתאי תורה

ונשא השעיד עליו את כל עונותם עיי"ש ומה שהיו כמה צדיקים וקדושים שהקילו ביותר באמירת תחנון בכל דחיה ואמתלא שהיה להם כמו הגה"ק וכו' מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע בעל עטרת צבי הוא כמו שכתבנו כבר [בחמשה מאמרות] במאמר נוסח התפלה [אות ל"ו] משום שכיונו בכונת נפילת אפים במזמור לדוד אליך ה' נפשי אשא ושהוא סכנה גדולה כמבואר בכתבי האריז"ל (וכן שמעתי מכ"ק אדמו"ר הה"ק משינאווע זי"ע שזהו דק היה הטעם להצדיק הנ"ל שהחסיד כמה פעמים מלומר תחנון כנ"ל) מה שאין כן אנן בעניותן לא שייך זה (עיי"ש במאמרינו נוסח התפלה). וראיתי בכת"י שו"ת שם שלמה לאזמו"ר הגה"ק זי"ע מפה"ק שהאריך בזה קצת על אותן שמבטלין מלומר תחנון ביום יא"צ פטירת הצדיק וטענתם שיש להקל בזה כיון דאמירת תחנון הוא רשות כמ"ש בטור ועל זה השיב על פי דברי התוס' בברכות [נדף כ"ט] גבי תפלת ערבית ראף שהוא רשות מכל מקום אין לבטלו חנם וגם דבהדיא פסקינן באו"ח [סימן תק"פ] אלו ימים שאירעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם וחשב שם יום שמת בו יהושע בן נון ויום שמת בו משה רבינו ויום שמת בו שמואל הנביא ועוד שם הרי דיום מיתת הצדיק ראוי להתענות בו ולהתאונן ואם כן יותר ראוי ליפול על פניו ולומר תחנון ולא לעשות אותו כחג שלא לומר נפילת אפים.

ומה שאין אומרים נפילת אפים בל"ג בעומר לא משום שמת בו רשב"י דק משום שפסקו בו תלמידי רבי עקיבא מלמות כמבואר בש"ע [סימן תצ"ג] שהוא משום שפסקו בו מלמות וכן הוא בט"ז שם [ס"ק א' וס"ק ב'] ובפמ"ג שם וכן מבואר בכונת האריז"ל וז"ל בסידור האריז"ל ובבוא ל"ג בעומר נתגלה שם וכו' וזהו ל"ג בעומר כי בהתגלות שם זה פסקו למות כי רחמים הוא עכל"ה הרי רמחמת שבו פסקו מלמות עושים השמחה בל"ג בעומר אבל לא מחמת שמת בו רשב"י ע"כ הוא בודאי טעות (במחכת"ה) לאותן שאין נופלים על פניהם ביום פטירת הצדיק עכ"ד אדמו"ר הנ"ל. והנה מ"ש בענין ל"ג בעומר עיין מ"ש בזה בארוכה

דברי מהדורא תליתאי תורה תעג

בשו"ת שם אריה הנספח לספר ערוגת הבושם על היו"ד וגם אנן בעניותן בספר שער יששכר [כמאמר גל עינין] וכן בענין הג' ימים של ל"ג בעומר שהיה האר"י הקדוש ז"ל במידון היינו יום שלפניו ויום שלאחריו עיין מ"ש [לעיל אות מ"ו] [הגם כי כמה דברים מדברינו אלו נכתבו גם שמה [באות מ"ו] לא חסרתים ומשנה לא זהה ממקומה כי כמה דברים נתחדשו בזה וגם שמה] ודכירנא שראיתי עוד לאאזמו"ר הקדוש זי"ע מפה"ק שהשיב בזה בתשו' הג"ל נגד המחסרים תחנון ביום היא"צ וכתב שטעות גדול בעיני האנשים האלו והוא נגד הגמרא [מגילה דף כ"ב ע"א] רב איקלע לבבל נפול כ"ע אנפייהו ורב לא נפל, ושקיל וטרי בזה מדוע לא נפל אז בנפילת אפים והול"ל דהוי יא"צ שנודע לרב והם לא ידעו על כן לא נפל על אפיה ולמה כל השקלא וטריא הלז אלא ודאי דז"א כלל לענין נפילת אפים ותחנון עכתר"ה ועוד כתב שם בזה.

ומה שלא נהגנו מאבותינו הקדושים לומר תחנון במנחה כלל הוא כנראה הטעם משום שמתפללים מנחה ומעריב ביחד והמנחה הוא כבר בין השמשות כרי שיתפללו קריאת שמע של ערבית כשהוא בודאי לילה כמו שכתבנו כבר בשו"ת מנחת אלעזר [ח"א סימן כ"ג] בשם אדמו"ר הקדוש משינאווע זי"ע ועוד מלפניו עיי"ש ועוד בכמה דוכתי בחיבורינו בעה"י וגם כשאומר הש"ץ התפלה בקול במנחה בזמן מאוחר עכ"פ הרי התחיל בהיתר בין השמשות דיום אבל לומר אח"כ תחנון (כשהוא על הרוב) אחרי שיעור בין השמשות דהוי לילה בודאי אין לו שחר גם סכנה הוא ר"ל וכמבואר בסידור האריז"ל דגם במנחה צריכים ליזהר בו ביותר האומרים נפילת אפים אז מפני שאז כבר שליטת החיצונים מה שאין כן בשחרית, מכל שכן בערבית היינו כשהוא לילה כבר שהדינים גוברים ואפילו פטום הקטורת אין לומר אז כמבואר בהאריז"ל מכל שכן תחנון ונפילת אפים שהוא סכנה להיות ח"ו מוריד ולא ויעל וכ"כ במג"א [נסי קל"א ס"ק ט'] עיי"ש ע"כ שפיר מנהגינו שלא לומר כלל נפילת אפים במנחה ושמעתי מפה קדוש אדמו"ר הה"ק משינאווע זי"ע כי בנו הנפלא

תעד דברי מהדורא תליתאי תורה

הגה"צ ר' נפתלי זצ"ל (בע"ס אילה שלוחה) נפטר פתאום ר"ל (בימי נעוריו) בעת נפילת אפים במנחה (שנהגו שם בטשעדקעס ברוסיא לומר גם במנחה נפילת אפים) וסיפר בשבתו שהיה אדם גדול וקדוש. והמ"י מענין הסכנה אז כנזכר. וגם זקני הקדוש הגאון מהרצ"א מדינוב זי"ע (בעל בני יששכר) נודע שהתפלל בכל יום מנחה גדולה בתפילין דד"ת (ביחידות) והטעם עיין בדבריו ז"ל באגרא דפרקא וברברינו בר"ת מה"ק [אות ק"ד] ובמנחה גדולה אחר צהרים. או בין הערבים. לא שייך טעם חשש לילה כנ"ל מכל מקום ביחידות לא רצה לומר נפילת אפים ובבית שאין בו ספר תורה וספק סכנתא לקולא והמ"י אמנם בשחרית שהתפלל בצבור בכל יום נודע שהחמיד ולא ביטל תחנון ונפילת אפים כנ"ל: [ועיין

לעיל אות מ"ו]: